

DİL VE DÜŞÜNCE SÜREÇLERİ

Tuğba Seda ÇOLAK TURAN¹

HAZIRLIK SORULARI

1. Dil mi düşünceyi etkiler düşünce mi dili?
2. Nasıl oluyor da gelişimini tamamlamış, yetişkin bir beyin yeni bir dil öğrenirken zorlukların pençesine takılıyor fakat tamamen donanımsız ve yetişkinlere muhtaç canlılar olan bebekler mükemmel bir şekilde tüm dünya dillerini öğrenme kapasitesine sahip oluyor?
3. Konuşma dilini öğrenirken beynimizde neler oluyor?
4. Dil ve düşüncenin gelişimi için nasıl bir ortam gerekiyor?
5. Bazı konular üzerinde uzun uzun düşünerek kararlar alırken bazı konularda çok hızlı karar alabilmemizin nedenleri nelerdir?
6. Her halimizi destekleyen bizi olduğumuz gibi kabul eden arkadaş mı, yoksa hep eksiklerimizi görmemizi sağlayan arkadaş mı bizi en iyi halimize ulaştırır?

Dil, pek çok farklı alanla iç içe bir gelişim alanıdır ve en yoğun etkilerini bilişsel gelişim ve öğrenme süreçleri üzerinde gösterir. Düşünce süreçleri, dil gelişiminde kişinin hem motor dili üretmesi hem de üretilmiş dili anlama ve kavraması ile gelişim gösterir. Bu nedenle dil ve düşünce birbirine bağlı gelişim alanlarıdır ve dil gelişimi özellikle bireysel ve toplumsal bazda değerlendirildiğinde önemli bir görev üstlenmektedir. Birey ne kadar çok kavrama sahipse, düşünce süreçlerini o kadar aktif kullanır ve düşünce süreçlerini aktif kullanan bireyler gelişmiş toplumları oluşturur. Bu nedenle dil ve düşünce süreçleri bir arada ele alınmaktadır.

“Dille düşünce arasında nasıl bir bağ vardır?”, “Dil mi düşünceyi belirler düşünce mi dili?” gibi sorular tarihten günümüze sıkça sorulmuştur. Yakın tarihte dil ve düşünce gibi daha soyut olarak ele alınan alanlarla ilgili çalışmalar öz bildirim ve kadavralar üzerinde yapılan çalışmalarla sınırlı iken, teknolojinin gelişmesiyle birlikte beyinde gerçekleşen süreçlerin bilinir kılınması daha

¹ Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık AD., tugbacolak@duzce.edu.tr, 0000-0002-7219-1999

Çocuğun karşılaştığı disiplin yöntemleri çocuk tarafından anlaşılabilir ve anlamlandırılabilir olduğunda düşünme yeteneği de gelişmektedir (Solter, 2012).

Yıllardır dil ve düşünce süreçlerini ortaya koymak amacıyla devam eden sorular ve sorgulamalar yine yıllarca devam edecek gibi görünmektedir. İnsan gizemini koruyan bir varlık olmaya devam etse de her geçen gün ortaya çıkan gelişmeler bilinmeyenleri bilindir kılmaktadır. Ancak bilim insanların bu konuyu aydınlatmadaki yolu hala uzun görünmektedir.

UYGULAMALAR

1. Çevrenizde 0-2 yaş döneminde bir bebek varsa onu gözleyerek, ya da internetteki videolar aracılığıyla da olabilir, dil gelişim sürecinin aşamalarından hangisinde olduğunu tanımlayınız.
2. Dil gelişimi ve beyin gelişimi arasındaki bağlantıyı tartışınız.
3. Bölümdeki bilgilerden de hareketle dil gelişimi sürecinin daha etkili olabilmesi için neler yapılabilir tartışınız.
4. Düşünme şekillerinden hareketle günlük yaşamda hangi düşünme şeklini daha sık kullandığınızı ve bunların sonuçlarını inceleyiniz.
5. Bölümde tanımlanan iki tür zihniyetten hangisine sahip olduğunuza odaklanarak, bu zihniyetin sonuçlarının hayatınıza nasıl yansıtıldığını irdeleyiniz.
6. Düşünme ve dil arasındaki ilişkiye ilişkin aklınızda kalanları tartışarak bu konuda sizin katkınız ne olurdu, düşününüz.

KAYNAKLAR

Aronson, E., Wilson, T.D., & Akert, R.M. (2012). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Kaknüs Psikoloji.

Brown, P.C., Roediger, H.L., & McDaniel, M.A. (2014). *Aklında Kalsın*. Ankara: Buzdağı Yayınları.

Cozolino, L. (2018). *Terapi Neden İşe Yarar: Zihnimizi kullanarak Beynimizi değiştirmek* (1. baskı). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve Davranışı* (15. baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Driscoll, M.P. (2012). *Öğretim Süreçleri ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Anı yayınevi

Dweck, C. (2006). *Mindset: The New Psychology of Success*. Random House Publishing Group.

Jensen, E. P. (2008). A fresh look at brain-based education. *Phi Delta Kappan*, 89, 408-417.

Karaismailoğlu, S. (2019). *Kadın Beyni Erkek Beyni*. Ankara: Elma yayınevi

Morgan, C.J. (2010). *Psikolojiye Giriş*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Mosenthal, P. (1975). Language and thought. *Theory into Practice*, 14(5), 306-311.

Piaget, J., & Inhelder, B. (2016). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Pinhan yayıncılık.

Plotnik, R. (2009). *Psikoloji'ye Giriş* (1. baskı). İstanbul: Kaknüs Psikoloji.

Schore, A.N. (2012). *Gelişimsel Nörobiyoloji ve Bağlanma Kuramı: 1-2 Ekim 2011 Atölye Çalışması Metinleri*. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.

Schultz, D.P., & Schultz, S.E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*. İstanbul: Kaknüs Psikoloji

Schunk, D.H. (2011). *Öğrenme Teorileri: Eğitimsel Bir Bakış*. Çev. Ed. M. Şahin. Ankara: Nobel yayıncılık.

Şişmanlar, Ş.K. (2010). Cinsel istismar mağduru bir grup çocuk ve ergende TSSB belirtiler ve WISC-R puanları arasındaki ilişki: Bir ön çalışma. *Klinik Psikiyatri*, 13, 177-184.

Solter, A.J. (2012). *Çocuğunuzun Kulak Verin*. İstanbul: Doğan Kitap.

Sousa, D. A. (2011). Mind, brain and education: The impact of educational neuroscience on the science of teaching. *Learning Landscapes*, 5 (1), 37-43.

Suskind, D.P. (2018). *Otuz Milyon Kelime: Çocuğunuzun Beynini Geliştirin*. Ankara: Buzdağı Yayınları.

Wadsworth, B.J. (2015). *Piaget'in Duyuşsal ve Bilişsel Gelişim Kuramı*. Ankara: Pegem Akademi.

Watt-Smith, T. (2019). *Duygular Sözlüğü: Acıdan Zevke*. İstanbul: Kolektif Kitap.

Watt-Smith, T. (2020). *Schadenfreude: Başkasının Talihsizliğinden Duyulan Keyif*. İstanbul: Kolektif Kitap.

Wolfe, P. (2001). *Brain Matters: Translating Research into Classroom Practice*. USA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Wyatt, W.J. (2001). *B.F. Skinner From A to Z*. USA: Third Millennium Press.

Zlatev, J., & Blomberg, J. (2015). Language may indeed influence thought. *Frontiers Psychology*, 6, doi:10.3389/fpsyg.2015.01631.